

Zbigniew Bierzyński (Poznań)*
ORCID: 0000-0002-6872-4297

Received: 7.12.2021
Accepted: 26.09.2022
Published: 15.12.2022

Język i obraz jako wyznaczniki statusu we wspólnocie wirtualnej na przykładzie profilów obywateli i obywaterek Księstwa Sarmacji

Według Piotra Siudy (2007) wirtualne wspólnoty nie wytwarzają nowych podziałów statusowych. Inaczej jest jednak w przypadku mikronacji – symulacji państwa w internecie. Celem niniejszego artykułu jest ukazanie sposobu tworzenia hierarchii społecznej w mikronacji na przykładzie Księstwa Sarmacji. Założono, że język i obraz są wyznacznikami statusu obywateli i obywaterek we wspomnianej wspólnocie. W celu weryfikacji tego założenia analizie poddano 40 profilów mikronautów i mikronautek. Wyniki przeprowadzonego badania pozwalają stwierdzić, że użycie języka i obrazu do wyznaczania statusu obywateli i obywaterek wiąże się na płaszczyźnie strukturalnej i semantycznej z określonymi, charakterystycznymi dla Księstwa Sarmacji regułami.

Słowa kluczowe: mikronacja, Księstwo Sarmacji, obraz, język, status, hierarchia

Language and image as status indicators in virtual community on the example of citizens' profiles of Principality of Sarmatia

According to Piotr Siuda (2007), virtual communities do not generate new social divisions. However, the situation is different in the case of a micronation – a state simulation on the Internet. That is why the aim of this article is to present the way of constructing social hierarchy on the example of Principality of Sarmatia. It is assumed that both language and image are status indicators of citizens in the aforementioned community. Therefore, the verification of assumptions is based on an analysis of 40 profiles of Sarmacja's citizens. The analysis results show that the use of language and image as status indicators of citizens is linked at the structural and semantic level to certain, specific to Sarmacja rules.

Key words: virtual country, Principality of Sarmatia, language, image, status, hierarchy

* Zbigniew Bierzyński, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej, ul. Fredry 10, 61-701 Poznań, e-mail: zbibie@amu.edu.pl

Sprache und Bild als Statusindikatoren in der virtuellen Gemeinschaft am Beispiel von Profilen der Bürger*innen des Fürstentums Sarmacja

Nach Piotr Siuda (2007) erschaffen die virtuellen Gemeinschaften keine neuen Hierarchiestrukturen. Anders sieht es in Mikronationen – in den im Internet simulierten Staaten aus. Das Ziel des vorliegenden Beitrags besteht darin, zu ermitteln, wie die soziale Hierarchie in der Mikronation am Beispiel des Fürstentums Sarmacja erstellt wird. Es wird angenommen, dass Sprache und Bild die Indikatoren des Status der Bürger*innen in der ausgewählten virtuellen Gemeinschaft sind. Zur Thesenbestätigung sind 40 Profile der Bürger*innen des Fürstentums Sarmacja analysiert worden. Die Ergebnisse der durchgeführten Untersuchung lassen feststellen, dass der Gebrauch von Sprache und Bild als Statusindikatoren auf der strukturellen und semantischen Ebene mit bestimmten, für die Mikronation Fürstentum Sarmacja charakteristischen Regeln verbunden ist.

Schlüsselwörter: Mikronation, Fürstentum Sarmacja, Bild, Sprache, Status, Hierarchie

1. Wstęp

Rozwój internetu przyczynił się niewątpliwie do powstania nowych form wspólnotowości wirtualnej, które – jak stwierdza Siuda (2007: 5–6) w jednym z dwóch swoich tekstów poświęconych mikronacjom – nie wytwarzają nowych podziałów statusowych oprócz dość oczywistej pozycji moderatora lub administratora, nie są również obciążone realnymi barierami socjalno-ekonomicznymi. Inaczej jest jednak w przypadku wspomnianych mikronacji – mimetycznych twórców symulujących państwo w sieci. Siuda (2007: 5–6) dodaje, że mikronacje wytwarzają charakterystyczną hierarchię, jednak autor nie omawia szczegółowo kwestii funkcjonowania hierarchii we wspólnocie.

Jako że Siuda nie tylko nie rozwija wątku hierarchii we wspólnocie mikronacyjnej, lecz także nie definiuje terminu ‘status’, warto przed przejściem do dalszych rozważań wyjaśnić, w jakim znaczeniu wspomniany termin występuje w niniejszym artykule. Według *Słownika języka polskiego* PWN wyraz ‘status’ ma trzy znaczenia:

1. stan prawny jakiejś osoby, instytucji lub organizacji
2. pozycja społeczna i zawodowa jakiejś osoby lub grupy
3. funkcja, ranga lub znaczenie czegoś.

Z kolei *Wielki słownik języka polskiego* PAN definiuje ‘status społeczny’ jako „czyj[ąś] pozycj[ę] w hierarchii społecznej lub zawodowej”. Na potrzeby tego artykułu status mikronautów, czyli osób biorących udział w wirtualnej symulacji państwa, rozumieć należy jako ich pozycję w hierarchii¹ wspólnoty internetowej, którą współtworzą.

¹ Hierarchię można rozumieć na wiele różnych sposobów. W tym artykule zostało przyjęte, że hierarchia społeczna to uwarstwienie danej społeczności pod względem statusu jako wyznacznika pozycji jednostki w tej strukturze. Koncepcje hierarchii oraz statusu w mikronacji zostaną rozwinięte i poddane dokładnej analizie w przygotowywanej przez autora artykułu rozprawie doktorskiej.

Jednostka manifestuje swój status i pozycję za pomocą określonych symboli, które są namacalnymi i dostrzegalnymi wskaźnikami ważności danej osoby we wspólnocie (Cherrington 1994: 384). Wyznaczniki statusu ułatwiają codzienne kontakty z innymi, umożliwiając rozpoznanie miejsca nieznanego osoby w hierarchii, a co za tym idzie, przyjęcie stosownego zachowania i stylu wypowiedzi (Grätz, Mennecke 1979: 209). Wyznacznikami statusu są np. oficjalne tytuły i funkcje (magister, doktor, profesor, dyrektor) lub mundury z oznaczeniami stopnia w strukturze instytucji (Grätz, Mennecke 1979: 209). Rolę takich wyznaczników w Księstwie Sarmacji pełnią język i obraz, które obecne są w profilach obywateli i obywaterek wspomnianej mikronacji².

Niniejszy artykuł ma na celu rekonstrukcję sposobu budowania formalnej hierarchii mikronautów i mikronautek na przykładzie Księstwa Sarmacji³, a także analizę profili członków mikronacji. Są one bowiem w opisywanej mikronacji swoistą przestrzenią manifestowania statusu za pomocą języka i obrazu. Analiza obejmuje płaszczyznę strukturalną i semantyczną. Badaniu poddano 40 profili osób, które posiadały obywatelstwo sarmackie w dniu zebrania korpusu badawczego, tj. 27 kwietnia 2022 roku⁴.

Artykuł składa się z trzech części. W pierwszej omówione zostało zjawisko mikronacji, a następnie jako jej przykład scharakteryzowano Księstwo Sarmacji. Następnie przedstawiono język i obraz jako kody semiotyczne. W części ostatniej, empirycznej, zaprezentowano wyniki analizy profili obywateli i obywaterek Księstwa Sarmacji. Artykuł zamyka rozdział podsumowujący wyniki przeprowadzonego badania i przedstawiający dalsze możliwości eksploracji badawczych mikronacji.

2. Księstwo Sarmacji na tle polskich państw wirtualnych

Mikronacje, jak zaznaczono we wstępie, należą do wspólnot wirtualnych, których specyficzną cechą jest komunikacja zapośredniczona przez internet. Oprócz tego wyróżniają je również takie cechy, jak: asynchroniczność i aprzestrzenność (istnienie niezależne od czasu i przestrzeni), intencjonalność (dobrowolność uczestnictwa), astygmatyczność (wiek, wyznanie, poziom sprawności fizycznej, wygląd, wykształcenie i pochodzenie nie mają znaczenia) oraz anonimowość członków (Siuda 2006: 183).

² Założenie bazuje na akcentowanej przez Macieja Czerwińskiego (2016: 55) i Waldemara Czachura (2020: 145–155) roli kodów semiotycznych leżących u podstaw komunikacji warunkującej dyskursy i kulturę.

³ Ze względów stylistycznych w artykule zamiennie będą stosowane nazwy Księstwo Sarmacji oraz Sarmacja.

⁴ Więcej o korpusie badawczym i jego objętości w rozdz. 4.

Badacze nie poświęcili dotychczas wiele uwagi mikronacjom, co potwierdza niewielka liczba prac na ten temat. Część publikacji powstała w kontekście szeroko pojętych nauk społecznych, czego przykładem są dwa artykuły Siudy (2006, 2007), tekst Jacka Górnikiewicza (2002) i monografia Grzegorza Stunży (2018) opisująca głównie dwie polskie mikronacje – Mandragorat Wandystanu i charakteryzowane w tym artykule Księstwo Sarmacji. O nazwach własnych w uniwersum mikronacji pisali Izabela Domaciuk-Czarny (2010, 2011) oraz Domaciuk-Czarny i Adam Siwiec (2012). Być może brak opracowań na temat mikronacji jest spowodowany tym, że giną one w morzu wspólnot wirtualnych. Uważam jednak, że od innych społeczności internetowych odróżnia je cel, którym dla osób współtworzących mikronację jest jej nieustanne kreowanie. Z kolei wiele pozostałych wspólnot wirtualnych jest tylko narzędziem służącym albo do osiągnięcia zbiorowego celu, albo jako przestrzeń pozwalająca na dzielenie się swoimi zainteresowaniami lub na wymianę myśli i poglądów.

Kreacja w uniwersum polskich mikronacji skupia się przede wszystkim na naśladowaniu państwa w obszarze politycznym (każde wirtualne państwo posiada własny ustrój, konstytucję, władze i daje obywatelom możliwość ubiegania się o funkcje publiczne), ekonomicznym (w mikronacjach działają banki, giełdy, firmy i aplikacje symulujące przemysł) i kulturowym (w symulacjach państwa działają instytucje edukacyjne jak szkoły i uniwersytety, instytucje związane ze sztuką i mediami jak galerie i tytuły prasowe, każde wirtualne państwo opracowuje również swoją historię) (Siuda 2007: 3–4).

Za pionierski projekt stanowiący pierwowzór mikronacji uznać można założone w 1979 roku lub według innych źródeł w 1981 roku Królestwo Talossy. Proklamował je w swoim pokoju wówczas trzynastoletni Robert Ben Madison, następnie wysunął roszczenia do połowy Milwaukee i w 1995 roku przeniósł działalność swojego państwa do globalnej sieci, co pozwoliło mu poszerzyć krąg odbiorców i zdobyć współobywateli (Stunża 2018: 88–90)⁵. Niemniej, jak pisze pierwszy książę Sarmacji – Piotr Mikołaj (b.d.) – polskie mikronacje nie dążą do urzeczywistnienia realnych celów, jak: edukacja, wskrzeszenie dawnych ludów i ich cywilizacji, propagowanie określonej idei czy dążenie do uzyskania kontroli nad realnym terytorium⁶.

Chcąc odpowiedzieć na pytanie, kiedy dokładnie zjawisko mikronacji zagościło w polskojęzycznej sieci, natrafia się na informację, że pierwszym polskim państwem wirtualnym było nieistniejące już Wolne Miasto Evilstone utworzone w 1995 roku, natomiast najstarszą i wciąż funkcjonującą mikronacją pozostaje założone w sierpniu 1998 roku Królestwo Dreamlandu (Wikipedia). Wspomniany

⁵ O amerykańskich korzeniach mikronacji pisze również Fabrice O’Driscoll (2000: 12–13).

⁶ Warto dodać, że według Stunży (2018: 78) polskojęzyczne mikronacje odbiegają od amerykańskiego pierwowzoru, ponieważ ich idea dotarła do Polski już jako zjawisko internetowe.

wyżej Piotr Mikołaj (b.d.) w swojej pracy *Państwa wirtualne* wymienia Dreamland jako najstarszą polską mikronację, nie wspomina jednak o Wolnym Mieście Evilstone i twierdzi, że idea mikronacji musiała pojawić się w polskojęzycznym internecie w drugiej połowie lat 90. XX wieku.

Początki Księstwa Sarmacji – jednego z wielu państw wirtualnych⁷ – sięgają 25 maja 2002 roku (Sarmacja: *Czym jest...*). Według zapisów własnej konstytucji z 24 stycznia 2011 roku (Sarmacja: *Konstytucja...*) Księstwo Sarmacji jest monarchią parlamentarną z trójpodziałem władzy. Egzekutywa spoczywa w rękach stojącego na czele Rady Ministrów kanclerza, legislatura natomiast należy do Sejmu wybieranego na trzymiesięczną kadencję w równych, tajnych i demokratycznych wyborach. Sądownictwo jest w obszarze kompetencji Trybunału Koronnego złożonego z wybieranych przez Sejm asesorów. Funkcję głowy państwa pełni książę (obecnie panujący Arkadiusz Maksymilian) wybierany w wolnej elekcji, w której czynnie i biernie mogą uczestniczyć wszystkie osoby posiadające obywatelstwo.

3. Język i obraz jako kody semiotyczne

Z uwagi na to, że analiza koncentruje się na dwóch systemach znaków – językowym i obrazowym, warto pokrótce przedstawić różnice semiotyczne, funkcjonalne i receptywne między nimi. Na płaszczyźnie semiotycznej przyporządkowanie znaczonego do znaczącego w przypadku języka opiera się na konwencji, natomiast w przypadku obrazu – na podobieństwie znaczonego (przedstawionego na obrazie) do znaczącego (przedstawiającego obrazu) (Opilowski 2015: 69). Znaki językowe są ponadto linearne, sekwencyjne i dyskursywne, natomiast kompleksy znaków obrazowych – całościowe, symultaniczne i reprezentatywne (Stöckl 2004: 94–95). Pod względem recepcji język odbiera się jako serię wyrazów/słów składających się na zdania, a te na teksty (odbiór przebiega od części do całości), natomiast kod obrazowy odbiera się najpierw jako całość, przechodząc następnie do szczegółów (odbiór przebiega od całości do części) (Schmitz 2005: 209). Na płaszczyźnie funkcjonalnej to język lepiej nadaje się do zadawania pytań, formułowania obietnic i gróźb, wyjaśniania i przedstawienia sekwencji zdarzeń, choć i obraz może pełnić tę funkcję (np. w komiksach lub filmach), niemniej niewątpliwym walorem obrazu jest jego funkcja w ukazywaniu wzajemnego położenia przedmiotów w przestrzeni (Opilowski 2015: 70–71).

Język i obraz, jak zauważa Schmitz (2005: 194–195), coraz częściej tworzą komunikacyjne całości, dlatego chcąc odpowiedzieć na pytanie dotyczące roli języka i obrazu jako wyznaczników statusu w mikronacji, warto sięgnąć po

⁷ Pełna lista polskich mikronacji znajduje się na stronie Micropedii.

kategorię multimodalności, czyli interakcję między systemami znaków i zbiorem znanych użytkownikom tych systemów reguł warunkujących ich użycie (Opiłowski 2015: 60, Stöckl 2004: 16). Roman Opiłowski (2015: 175–176) proponuje trzy płaszczyzny, z perspektywy których można opisywać interakcje zachodzące między językiem a obrazem: formalną (wizualne ułożenie elementów językowych i obrazowych tworzących określony wzór), semantyczno-retoryczną (strukturalne i znaczeniowe interakcje między językiem a obrazem) oraz pragmatyczno-funkcjonalną (rola przypadająca obrazowi w percepcji języka lub rola, jaką język odgrywa w percepcji obrazu). Jako że przedmiotem badań w tym artykule są język i obraz jako wyznaczniki statusu w profilach mikronautów, naukowo zasadną perspektywą, służącą opisowi tych relacji, jest perspektywa semantyczno-retoryczna. Znaki odsyłają bowiem odbiorcę (w tym przypadku osobę znającą znaczenia przypisane znakom językowym i obrazowym) do zewnętrznego obiektu, którym jest status społeczny mikronauty lub mikronautki. Relację między znakiem a obiektem, do którego odsyłają, można według Opiłowskiego (2015: 193–194) opisać na czterostopniowej skali:

- a. konwergencja (ten sam obiekt dla znaków językowych i obrazowych);
- b. dyskrepancja (znaki językowe i obrazowe odsyłają do obiektów, między którymi nie zachodzi jakiegokolwiek powiązanie);
- c. dywergencja (znaki językowe i obrazowe odsyłają do różnych obiektów, między którymi zachodzi jednak analogia w znaczeniu);
- d. kontradycja (znaki językowe i obrazowe odsyłają do przeciwstawnych, wykluczających się obiektów).

Na płaszczyźnie semantycznej, na której badane są język i obraz jako wyznaczniki statusu w mikronacji sarmackiej, interesujące wydaje się pytanie nie tyle o relacje między językiem a obrazem, co o relację między znakiem (językowym i obrazowym) a tym, do czego dany znak odsyła, czyli w analizowanych profilach – między znakiem a statusem w hierarchii wspólnoty mikronacyjnej Księstwa Sarmacji⁸.

4. Analiza profili obywateli i obywaterek Księstwa Sarmacji

O tym, że przynależność do danej warstwy społecznej jest istotna w społeczności sarmackiej, świadczy poniższy ustęp z poradnika dla nowych obywateli i obywaterek. W ostatnim akapicie tekstu pada odpowiedź na pytanie, czemu mieszkańcy i mieszkanki Księstwa Sarmacji poświęcają swój czas w mikronacji:

⁸ Pytanie o relacje między różnymi znakami w mikronacjach i o to, w jaki sposób mikronauci i mikronautki wykorzystują różne systemy znaków, by budować symulacje państwa, jest również ciekawe i godne uwagi. Niestety odpowiedź na nie przekraczałaby objętość artykułu naukowego, kwestie szczegółowe zostaną zbadane i przedstawione w powstającej rozprawie doktorskiej.

Odpowiedź jest bardzo indywidualna i zależy od upodobań danej osoby. Niektórzy najbardziej lubią **pisanie artykułów** czy też **kreowanie wydarzeń narracyjnych**. Inni są głównie zainteresowani swoim **miejscem w różnych rankingach** – czy to bogactwa, czy też aktywności. Jeszcze inni są **hobbistami prawa lub ustroju politycznego**. Nie brakuje również osób, które po prostu **lubią sobie pogadać w dobrym towarzystwie**⁹(Sarmacja: *Czym jest...*).

Fakt, że „miejsce w różnych rankingach” zostało wymienione jako cel działań Sarmatów i Sarmatek, sugeruje, iż hierarchia i osiąganie coraz wyższej pozycji jest ważną wartością tej wspólnoty wirtualnej i dążeniem wszystkich jej członków i członkiń.

Oprócz rankingów aktywności i bogactwa w Sarmacji istnieje także formalna ścieżka awansu społecznego. Określa ją wyraźnie w formie tytułów książęcych, arystokratycznych i szlacheckich Rozporządzenie Księcia Sarmacji z dnia 3 grudnia 2020 roku (Sarmacja: *Rozporządzenie...*). Zaczynając od najwyższych tytułów honorowych, hierarchia przedstawia się w następujący sposób (w nawiasach podano odpowiedniki żeńskie tytułów występujące we wcześniej wspomnianym Rozporządzeniu):

1. tytuły książęce:

- 1.1. książę (księżna), tytuł przysługujący aktualnemu Księciu Sarmacji,
- 1.2. książę-senior (księżna-senior), tytuł przysługujący byłym Książętom Sarmacji,

2. tytuły arystokratyczne:

- 2.1. diuk-wojewoda (diuczessa-wojewoda),
- 2.2. diuk-starosta (diuczessa-starosta),
- 2.3. diuk (diuczessa),
- 2.4. markiz (markiza),
- 2.5. hrabia (hrabina),
- 2.6. wicehrabia (wicehrabina),

3. tytuły szlacheckie:

- 3.1. baron (baronessa),
- 3.2. baronet (baronetessa),
- 3.3. kawaler (szlachetna dama).

Nadawanie tytułów jest, jak przystało na monarchię, prerogatywą księcia Sarmacji¹⁰. Nadany tytuł jest widoczny w profilu mieszkańca. Dodatkowo w profilach osób posiadających któryś z wyżej wymienionych tytułów znajdują się korony

⁹ Pogrubienia w oryginale.

¹⁰ W poradniku dla nowych mieszkańców i mieszkanki Księstwa Sarmacji można przeczytać, że tytuł nadaje Książę w uznaniu zasług. Poradnik nie przedstawia żadnej recepty na to, w jaki sposób można znaleźć się w strukturze nobilitowanych, ale wymienia różne pola aktywności obywatelskiej, na których można się wykazać, np. polityka, wojsko, sztuka, dziennikarstwo, religia (Sarmacja: *Ścieżki...*).

rangowe (ryc. 1), które – co warto podkreślić – nie są określone w Rozporządzeniu. Ich użycie jest raczej usankcjonowane niesformalizowaną regułą.

Rycina 1. Korony rangowe sarmackiej arystokracji i szlachty

Źródło: opracowanie własne na podstawie listy osób posiadających tytuł arystokratyczny lub szlachecki.

Sarmackie korony rangowe czerpią z polskich i ogólnoeuropejskich wzorców funkcjonujących w przestrzeni pozawirtualnej. Na ogół, bo uwzględnić należy narodowe różnice w heraldykach krajów europejskich, koronę rangową wieńczy hełm, pod którym znajduje się tarcza z godłem. W dawnej Polsce, gdzie formalnie panowała równość szlachecka, herby wieńczyła jedna korona o pięciu szczytach (*Genealogia Polaków: Leksykon...*), a przyjmowanie tytułów od obcych władców i ich używanie było zakazane do 1772 roku, choć wyjątek stanowią potomkowie wielkich książąt na Litwie, Ruryka na Rusi lub rodzin, które tytuł książęcy kupiły za granicą (Górzyński 2008: 115). W herbach wspomnianych rodzin występowały inne korony rangowe. Sławomir Górzyński (2008: 123, 130) wymienia np. herby Nikodema Ciechanowieckiego i Jakuba Nagurskiego z koroną hrabiowską o dziewięciu szczytach. Zaprezentowane sarmackie korony rangowe (ryc. 1), podobnie jak te używane przez szlachtę w dawnej Polsce i w europejskich monarchiach, spełniają funkcję informującą odbiorcę o tytule, który dany obywatel lub dana obywatelka posiada, a więc jednocześnie o jego/jej statusie społecznym i miejscu zajmowanym w hierarchii mikronacyjnej wspólnoty¹¹.

¹¹ W niektórych polskich mikronacjach występują analogiczne wyznaczniki statusu. W Państwie Kościelnym Rotria są to kapelusze (*galero*) w odpowiednim kolorze: patriarcha – biały,

Analizując system tytułów honorowych i koron rangowych Księstwa Sarmacji, można zauważyć trzy istotne tendencje wskazujące na pewien wzorzec tworzenia i manifestowania statusu. Po pierwsze nie ma odrębnych koron rangowych dla tytułów diuka-starosty i diuka-wojewody. Po drugie tytuły książęce również nie są reprezentowane przez korony rangowe. Po trzecie występuje częściowa asymetria nazw w tytule książęcym byłych sarmackich głów państwa i w dwóch najwyższych tytułach arystokratycznych – tylko pierwszy człon wymienionych tytułów ma formę żeńską, nie występują natomiast formy księżna-seniorka, diuczessa-województina i diuczessa-staroscina.

Przed właściwą analizą profilów warto pokrótce uzasadnić zaklasyfikowanie sarmackich koron rangowych do kategorii obrazu. Przypisanie im znaczeń opiera się na arbitralnej konwencji wypracowanej w realnie funkcjonujących państwach, która została przeniesiona do przestrzeni wirtualnej (por. wcześniejsze rozważania). Odbiór prezentowanych w mikronacji koron rangowych przebiega od całości do szczegółów, tzn. odbiorca w pierwszej chwili postrzega je jako całość, a następnie przechodzi do detali odróżniających poszczególne korony rangowe¹². Mikronacyjne korony rangowe, choć są ściśle skonwencjonalizowanymi znakami o arbitralnie przypisanym znaczeniu, to jednak na płaszczyźnie recepcji bliżej im do obrazów niż języka. Oczywiście sama recepcja nie wiąże się automatycznie z dekodowaniem znaczeń (miejsca w strukturze arystokratycznej i szlacheckiej). Odbiorca musi znać konwencję i przypisane znakom (tak obrazowym, jak językowym) znaczenia, dlatego jest całkiem prawdopodobne, że osoba z zewnątrz, która z mikronacjami nigdy nie miała do czynienia, nie będzie znała funkcji koron rangowych umieszczonych w profilach sarmackich obywateli i obywaterek lub znaczeń znaków językowych (czyli miejsca w strukturze arystokratycznej i szlacheckiej).

Jak zostało wspomniane wyżej, tytuł arystokratyczny lub szlachecki i odpowiadająca mu korona rangowa są widoczne w profilu obywatela lub obywatelki Księstwa Sarmacji. W dniu zebrania materiału badawczego (profilów), tj. 27 kwietnia 2022 roku, na liście sarmackich obywateli i obywaterek (Sarmacja:

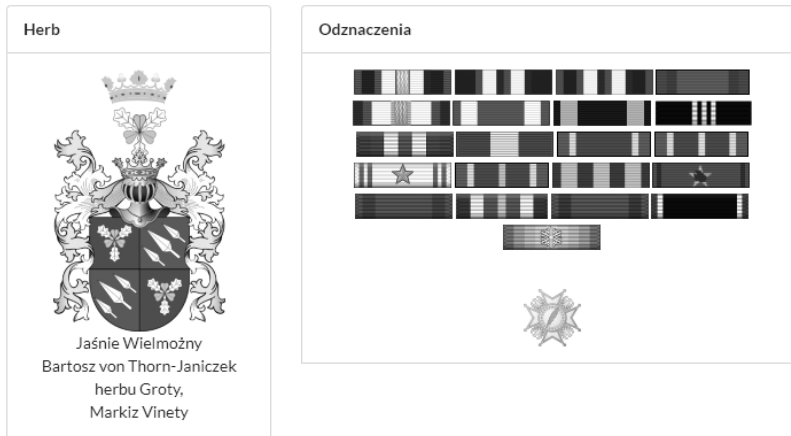
kardynał – czerwony, biskup – zielony, prezbiter i diakon – czarny. W Rzeczypospolitej Obojga Narodów, mikronacji odwzorowującej XVII-wieczną federację polsko-litewską, stosowane są inne nakrycia głowy – od plecionych kapeluszy dla chłopstwa po czapki z piórami dla szlachty. Więcej na ten temat w przygotowywanej rozprawie doktorskiej.

¹² Warto również dodać, że język i obraz mogą występować w różnych wariantach medialnych ograniczających kod do konkretnej realizacji: kod językowy może być utrwalony pismem lub nagraniem mowy, kod obrazowy może być statyczny lub dynamiczny (Opilowski 2015: 61). W niniejszym artykule język jest pismem, obraz natomiast jest statyczny. Sam termin ‘warianty medialne’ jest silnie związany z rozumieniem systemu znaków (kodów semiotycznych) jako medium pośredniczącego w przekazie informacji. Ponadto ‘medium’ można rozumieć jako narzędzie techniczno-technologiczne (narzędzia umożliwiające materializację, archiwizację i dystrybucję informacji) i jako instytucję społeczną przekazującą informację (Antos, Opilowski 2015: 26; Opilowski 2015: 64–65).

Lista obywateli...) znajdowało się 40 osób. Wśród nich 35 osób posiadało tytuł arystokratyczny lub szlachecki widoczny w profilu w sekcji „Herb”. Osoby nobilitowane stanowiły więc zdecydowaną większość sarmackiego społeczeństwa. Żadnego tytułu nie posiadało 5 osób (12,5%). Tytuły arystokratyczne posiadały 24 osoby (60%), natomiast tytuł szlachecki 11 osób (27,5%). W zestawieniu nie uwzględniono tytułów książęcych, ponieważ osoby pełniące w przeszłości funkcję głowy państwa (książęta-seniorzy) lub osoba pełniąca ją aktualnie (książę Sarmacji) zgodnie z artykułem 3. Rozporządzenie Księcia Sarmacji z dnia 3 grudnia 2020 roku zachowują swój tytuł elekcji (Sarmacja: *Rozporządzenie...*)¹³. Warto dodać, że 27 kwietnia 2022 roku sarmacki rejestr szlachty i arystokracji wymieniał 9 osób z tytułem księcia-seniora, które ponadto posiadały dodatkowy tytuł arystokratyczny lub szlachecki (Sarmacja: *Lista osób...*).

Analiza 35 profili sarmackich obywateli i obywaterek posiadających tytuł arystokratyczny lub szlachecki pozwoliła wydzielić pięć grup. Kryterium podziału stanowi liczba występujących w analizowanych sekcjach elementów językowych i obrazowych, będących wskaźnikami statusu jednostki we wspólnocie, tzn. korona rangowa, indywidualny herb, zwrot grzecznościowy, nazwa herbu, tytuł z lennem.

Grupę I tworzą profile dostarczające najbardziej wyczerpujących informacji. Na ryc. 2 znajduje się wycinek sekcji z takiego profilu.

Rycina 2. Wycinek sekcji profilu grupy I

Źródło: Sarmacja: *Jaśnie Wielmożny Bartosz...*

¹³ Choć wspomniane Rozporządzenie umiejscawia tytuł książęcy w hierarchii wszystkich tytułów, jest to raczej urząd głowy państwa zdefiniowany w sarmackiej Konstytucji (zob. Sarmacja: *Konstytucja...*).

W sekcji zatytułowanej „Herb” występuje zarówno kod językowy, jak i obrazowy. Elementami kodu językowego są:

1. zwrot grzecznościowy używany, kiedy pisze się o osobie posiadającej dany tytuł lub kiedy się do niej zwraca. Każdemu tytułowi wymienionemu w hierarchii formalnej odpowiada stosowny zwrot grzecznościowy, który tworzy element sarmackiej kultury, tzw. tytułaturę baridajską (Sarmacja: *Tytułatura...*). W powyższym przykładzie zwrot *Jaśnie Wielmożny* odpowiada tytułowi arystokratycznemu markiza;
2. imię i nazwisko nie wyrażają miejsca jednostki we wspólnocie, ale występują w układzie całej sekcji jako część struktury;
3. nazwa herbu, w tym przypadku brzmi ona *Groty*;
4. nazwa posiadanego tytułu wraz z lennem, w tym przypadku to *Markiz Vinety*. Osoby z tytułem barona lub wyższym mogą ubiegać się o otrzymanie lenna – krainy, lokacji, terytorium, którym się opiekują¹⁴.

Z kolei elementami kodu obrazowego są:

1. korona rangowa odpowiadająca tytułowi markiza;
2. indywidualny herb nadawany na wniosek nobilitowanej osoby¹⁵.

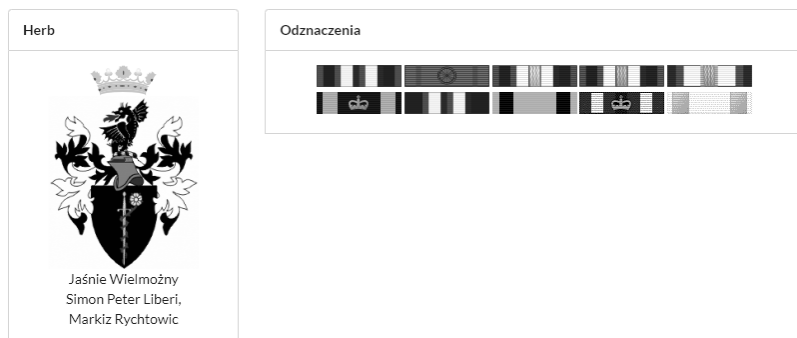
Warto zwrócić w tym miejscu również uwagę na baretki odznaczeń i medale. Kiedy ustawi się na nich kursor, ukazuje się tekst zawierający nazwę odznaczenia i opis zasług, za które zostało nadane. Baretki i wizerunki medali są więc odsyłaczami przekazującymi dodatkowe informacje.

Wśród wszystkich 35 profili tylko 12 składa się z przedstawionych wyżej elementów kodu językowego i obrazowego. Tytuł wyrażony jest językiem dwukrotnie. Raz jest nazwany eksplicytnie (przed toponimem referującym do posiadanego lenna), drugi raz implicytnie (zwrot grzecznościowy). Natomiast korona rangowa jest naddatkiem, ponieważ wyraża to, co już zostało wyrażone za pomocą języka.

Grupę II tworzą 3 profile, do których zalicza się przykład zobrazowany na ryc. 3.

¹⁴ 27 kwietnia 2022 roku własne lenno posiadało 15 nobilitowanych osób na 35 wszystkich nobilitowanych i 40 wszystkich obywateli i obywaterek.

¹⁵ Na dzień 27 kwietnia 2022 roku indywidualny herb posiadały 34 nobilitowane osoby na 35 wszystkich nobilitowanych.

Rycina 3. Wycinek sekcji profilu grupy II

Źródło: Sarmacja: *Jaśnie Wielmożny Peter...*

Elementami kodu językowego są:

1. zwrot grzecznościowy, w powyższym przykładzie to *Jaśnie Wielmożny* odpowiadający tytułowi markiza;
2. imię i nazwisko;
3. nazwa posiadanego przez obywatela lub obywatelkę tytułu i lenno, na powyższym przykładzie to *Markiz Rychtowic*.

Natomiast elementy kodu obrazowego są następujące:

1. korona rangowa, w powyższym przykładzie odpowiadająca tytułowi markiza;
2. indywidualny herb.

W profilach powyższego typu, podobnie jak w grupie I, posiadany tytuł wyrażony jest eksplicytnie (obok nazwy własnej lenne) i implicytnie (przez zwrot grzecznościowy). Ponadto posiadany tytuł wyraża korona rangowa.

Grupę III tworzy 16 profili, do których zalicza się przykład zobrazowany na ryc. 4.

Rycina 4. Wycinek sekcji profilu grupy III

Źródło: Sarmacja: *Czcigodna...*

W tym przypadku elementy kodu językowego są następujące:

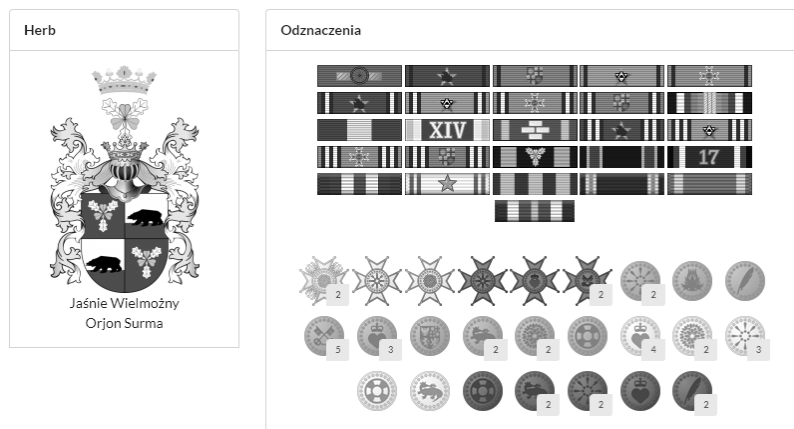
1. zwrot grzecznościowy, w powyższym przykładzie to *Czcigodna* odpowiadający tytułowi baronessy;
2. imię i nazwisko;
3. nazwa herbu, na powyższym przykładzie to *Kwiat Wina*.

Natomiast elementami kodu obrazowego są:

1. korona rangowa odpowiadająca tytułowi baronessy;
2. indywidualny herb.

W przeciwieństwie do grupy I i II profile powyższego typu charakteryzuje brak eksplicytnego nazwania posiadanego tytułu oraz nazwy lenna. Posiadany tytuł wyrażony jest więc tylko implicytnie (przez zastosowany zwrot grzecznościowy). Tutaj uwidacznia się szczególna rola elementu obrazowego – korony rangowej, która wskazuje bezpośrednio, w przeciwieństwie do języka, na posiadany tytuł.

Grupę IV tworzą 3 profile, wśród których jest przykład przedstawiony na ryc. 5.

Rycina 5. Wycinek sekcji profilu grupy IV

Źródło: Sarmacja: *Jaśnie Wielmożny Orjon...*

W profilach tego typu elementami kodu językowego są:

1. zwrot grzecznościowy, w powyższym przykładzie to *Jaśnie Wielmożny* odpowiadający tytułowi markiza;
2. imię i nazwisko.

Do elementów kodu obrazowego zaliczają się natomiast:

1. korona rangowa, w powyższym przykładzie odpowiadająca tytułowi markiza;
2. indywidualny herb.

W przeciwieństwie do dwóch pierwszych grup profile tego typu nie posiadają informacji o lennie. Tytuł, podobnie jak w profilach grupy III, wyrażony jest

implicytnie przez językowy zwrot grzecznościowy i koronę rangową, która jako element kodu obrazowego oznacza posiadany tytuł wprost.

Do ostatniej grupy V zalicza się tylko 1 spośród 35 analizowanych profili (ryc. 6).

Rycina 6. Wycinek sekcji profilu grupy V

Źródło: Sarmacja: *Poważany...*

Elementami kodu językowego składającymi się na sekcję „Herb” w powyższym profilu są:

1. zwrot grzecznościowy *Poważany* odpowiadający tytułowi kawalera;
2. imię i nazwisko.

Natomiast elementem kodu obrazowego jest korona rangowa odpowiadająca tytułowi kawalera. W miejscu przeznaczonym na indywidualny herb widnieje symbol zastępczy. W tym jednym przypadku tytuł wyrażony został implicytnie przez zastosowany zwrot grzecznościowy i eksplicytnie przez koronę rangową.

5. Zakończenie

Analiza 35 profili obywateli i obywaterek Księstwa Sarmacji posiadających tytuł honorowy pozwoliła opisać charakterystyczny sposób użycia i manifestacji znaków językowych i obrazowych. Wszystkie profile można podzielić na pięć grup w zależności od tego, ile elementów kodu językowego i obrazowego jest zaangażowanych do wyznaczania statusu. W tab. 1 podsumowano wyniki analizy. Znak x w danej rubryce oznacza, że w grupie występuje określony element kodu językowego i obrazowego. Pominięto jeden z elementów kodu językowego (imię i nazwisko), który nie spełnia funkcji wyznacznika statusu.

Tabela 1. Podsumowanie wyników analizy profili obywateli i obywaterek Księstwa Sarmacji

Wyznaczniki statusu		Grupa I (12 profili)	Grupa II (3 profile)	Grupa III (16 profili)	Grupa IV (3 profile)	Grupa V (1 profil)
Kod obrazowy	Korona rangowa	x	x	x	x	x
	Indywidualny herb	x	x	x	x	
Kod językowy	Zwrot grzecznościowy	x	x	x	x	x
	Nazwa herbu	x		x		
	Tytuł z lennem	x	x			

Źródło: opracowanie własne.

Układ elementów językowych i obrazowych we wszystkich profilach jest wertykalny, analogicznie do układu w tab. 1. Na tej podstawie można opisać pewien wzorzec, w którym elementy ułożone są od góry do dołu w następującej kolejności: korona rangowa, indywidualny herb, imię i nazwisko, zwrot grzecznościowy, nazwa herbu, tytuł z lennem.

Korona rangowa wprost wskazuje na posiadany tytuł, a jej dekodowanie zależy od kompetencji odbiorcy, który – o ile zna znaczenie przypisane do każdej z koron – wie, jaki tytuł posiada dana osoba i rozpoznaje pozycję jednostki w strukturze społeczności sarmackiej. Ponadto obraz może, choć nie musi, zastępować element językowy, którego funkcją jest eksplicytnie (nazwa tytułu wraz z lennem) lub implicytnie nazywanie posiadanego tytułu honorowego (zwrot grzecznościowy). Korona rangowa (obok zwrotu grzecznościowego) ma większe znaczenie w takich profilach, w których tytuł nie jest wymieniony wprost w analizowanych sekcjach profili (grupy III, IV i V). Herby, które są realizacją przywileju nobilitowanej osoby, występują w 34 spośród 35 analizowanych profili. We wszystkich profilach osób nobilitowanych element obrazowy (korona rangowa) i element językowy (tytuł z lennem lub zwrot grzecznościowy) odsyłają do tego samego obiektu (relacja konwergencji między znakiem językowym i obrazowym a obiektem). Niemniej należy mieć na uwadze, że korona rangowa diuka może odsyłać do trzech różnych tytułów (pozycji w hierarchii osób nobilitowanych): diuka, diuka-starosty i diuka-wojewody. W takich przypadkach to element językowy eksplicytnie nazywający tytuł precyzuje, do której grupy w hierarchii szlachty i arystokracji należy posiadacz lub posiadaczka profilu. W zdecydowanej większości profili Sarmatów i Sarmatek widnieją ponadto baretki odznaczeń. Można zakładać, że osoby z wyższym tytułem i większą liczbą odznaczeń mają dłuższy staż w mikronacji i są bardziej zaangażowane w życie wspólnoty.

Mikronacje oferują dalsze możliwości badawcze. W niniejszym artykule wspomniano o tytułaturze baridajskiej, interesujące wydaje się więc pytanie

o konteksty i sytuacje, w których tytułatura jest używana przez Sarmatów i Sarmatki. Czy jej użycie jest powszechnie przestrzeganą praktyką, czy raczej zaleceniem stosowanym rzadko i tylko w sytuacjach formalnych? Interesujące jest również zagadnienie nabywania odpowiednich kompetencji komunikacyjnych, pozwalających na funkcjonowanie we wspólnocie wirtualnej mikronacji. Jak przebiega proces socjalizacji nowo zarejestrowanych użytkowników i użytkowników systemów informatycznych? Jakie konsekwencje czekają tych, którzy łamią przyjęte normy komunikacji? To tylko przykładowe pytania, które potwierdzają, że wspólnoty wirtualne wciąż oferują wiele przestrzeni do naukowej, w tym także socjolingwistycznej eksploracji.

Bibliografia

- Antos Gerd, Opiłowski Roman (2015): W drodze do lingwistyki obrazu. Kierunki rozwoju nowej subdyscypliny lingwistycznej z perspektywy polsko-niemieckiej. *tekst i dyskurs – text und diskurs*, 8, 11–36.
- Cherrington David (1994): *Organizational behavior. The management of individual and organizational performance*. Boston.
- Czachur Waldemar (2020): *Lingwistyka dyskursu jako integrujący program badawczy*. Wrocław.
- Czerwiński Maciej (2016): Semiotyczna analiza dyskursu. W: Czachur Waldemar, Kulczyńska Agnieszka, Kumięga Łukasz (red.): *Jak analizować dyskurs? Perspektywa dydaktyczna*. Kraków, 41–58.
- Domaciuk-Czarny Izabela (2010): Nazewnictwo mikronacji w rzeczywistości wirtualnej (na przykładzie polskich stron internetowych). W: Pelcowa Halina (red.): *W świecie nazw. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Czesławowi Kosyłowi*. Lublin, 91–102.
- Domaciuk-Czarny Izabela (2011): Chrematonimy na stronach internetowych wirtualnych państw i społeczeństw. *Prace Językoznawcze*, 13, 73–86.
- Domaciuk-Czarny Izabela, Siwiec Adam (2012): Nazwy własne w opisie wirtualnych państw i terytoriów. W: Pelcowa Halina, Wojtak Maria (red.): *Słowa, style, metody*. Lublin, 43–52.
- Genealogia Polaków: *Leksykon genealogiczno-historyczny.*, Pobrano z: <https://genealogia.okiem.pl/glossary/glossary.php?word=korona+rangowa> (15.10.2022).
- Górnikiiewicz Jacek (2002): Wychowanie obywatelskie w wirtualnych państwach Internetu. W: Strykowski Waclaw, Wojciech Skrzydlewski (red.): *Media i edukacja w dobie integracji*. Poznań, 396–404.
- Górzyński Sławomir (2008): Tytuły w dawnej Rzeczypospolitej i obecnie – praktyka i prawo. *Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego*, 8 (19), 115–132.
- Grätz Frank, Mennecke Kurt (1979): *Handbuch der betrieblichen Zusatz- und Sozialleistungen*. Wiesbaden.
- Micropedia: *Lista polskich mikronacji*. Pobrano z: https://micropedia.fandom.com/wiki/Lista_polskich_mikronacji/Mikronacje (28.04.2022).
- Piotr Mikołaj Piotr (b.d.), *Państwa wirtualne*. Pobrano z: http://www.galeria.sarmacja.org/panstwa_wirtualne/0.php (28.09.2021).
- O’Driscoll Fabrice (2000): *Ils ne siègent pas à l’ONU. Revue de quelques micro-états, micro-nations et autres entités éphémères*. Toulon.

- Opiłowski Roman (2015): *Der multimodale Text aus kontrastiver Sicht. Textdesign und Sprache-Bild-Beziehung in deutschen und polnischen Presstexten*. Wrocław–Dresden.
- PAN: *Wielki Słownik Języka Polskiego*. PAN, Pobrano z: <https://wsjp.pl/haslo/podglad/84457/status/5219114/spoleczny> (21.10.2022).
- PWN: *Słownik Języka Polskiego* PWN., Pobrano z: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/status.html> (21.10.2022).
- Sarmacja: *Czcigodna Fatima von Hohenburg Marcjan-Chojnacka*. Pobrano z: <https://www.sarmacja.org/mieszkaniec/profil/AH321> (27.04.2022).
- Sarmacja: *Czym jest Księstwo Sarmacji, czyli o co tutaj chodzi?* Pobrano z: <https://www.sarmacja.org/podstrona/pokaz/1070> (29.09.2021).
- Sarmacja: *Jaśnie Wielmożny Bartosz von Thorn-Janiczek*. Pobrano z: <https://www.sarmacja.org/mieszkaniec/profil/A3199> (27.04.2022).
- Sarmacja: *Jaśnie Wielmożny Orjon Surma*. Pobrano z: <https://www.sarmacja.org/mieszkaniec/profil/AF972> (27.04.2022).
- Sarmacja: *Jaśnie Wielmożny Simon Peter Liberi*. Pobrano z: <https://www.sarmacja.org/mieszkaniec/profil/A5787> (27.04.2022).
- Sarmacja: *Konstytucja Księstwa Sarmacji z dnia 24 stycznia 2011 r.*, Pobrano z: <https://prawo.sarmacja.org/akt,8360.html> (29.09.2021).
- Sarmacja: *Lista obywateli Księstwa Sarmacji*. Pobrano z: <https://www.sarmacja.org/mieszkaniec/lista/obywatele> (27.04.2022).
- Sarmacja: *Lista osób z tytułem książęcym, arystokratycznym lub szlacheckim*. Pobrano z: <https://www.sarmacja.org/mieszkaniec/lista/szlachta/szlachta/1> (27.04.2022).
- Sarmacja: *Poważany Król Patryk I Labacki*. Pobrano z: <https://www.sarmacja.org/mieszkaniec/profil/T0009> (27.04.2022).
- Sarmacja: *Rozporządzenie Księcia Sarmacji z dnia 03 grudnia 2020 r. ws. tytułów szlacheckich i arystokratycznych*. Pobrano z: <http://prawo.sarmacja.org/akt,11978.html> (07.10.2021).
- Sarmacja: *Ścieżki awansu w hierarchii*. Pobrano z: <https://www.sarmacja.org/podstrona/pokaz/102> (23.06.2022).
- Sarmacja: *Tytułatura baridajska*. Pobrano z: <https://www.sarmacja.org/podstrona/pokaz/295> (27.04.2022).
- Schmitz Ulrich (2005): *Blind für Bilder. Warum sogar Sprachwissenschaftler auch Bilder betrachten müssen. Osnabrücker Beiträge zur Sprachtheorie, 69*, 189–227.
- Siuda Piotr (2006): *Społeczności wirtualne. O wspólnotowości w społeczeństwie sieciowym*. W: Sokołowski Marek (red.): *Oblicza Internetu, Internet w przestrzeni komunikacyjnej XXI wieku*. Elbląg, 179–186.
- Siuda Piotr (2007): *Wirtualne państwa w zwierciadle nauk społecznych. Dlaczego warto badać mikronacje internetowe?* Pobrano z: http://piotrsiuda.com/wp-content/uploads/2015/01/Piotr_Siuda_Wirtualne_panstwa_w_zwierciadle_nauk_spolecznych.pdf (07.10.2021).
- Stöckl Hartmut (2004): *Die Sprache im Bild – Das Bild in der Sprache. Zur Verknüpfung von Sprache und Bild im massenmedialen Text. Konzepte – Theorien – Analysemethoden*. Berlin–Boston.
- Stunża Grzegorz (2018): *Wirtualna państwo jako przestrzeń edukacji obywatelskiej. Studia z etnografii internetu*. Gdańsk.
- Wikipedia: *Wirtualne państwo*. Pobrano z: https://pl.wikipedia.org/wiki/Wirtualne_pa%C5%84stwo (28.09.2021).